

Trong bài : “Cán Phiá Chính Danh Tá Ngá “Văn Hoá”, chúng tôi có viát:

“Lý do là Văn Hóa náu đát đán trình đá Minh Triát thì phiá có khá năng háng đán Tá Táng và Hành Đáng chi phiái tát cá sinh hoát CHáNH TRá, xã hái, kinh tá v.v. cáa mát Dân Tác, ngay cá cáa Nhân Loái náa”.

Váy mà hình nhá có ngái (hay nháng ngái ?) gán cho chúng tôi chá tráng “Văn Hóa Phiá Chính Trá”, thì có lángái (hay nháng ngái ?) này đã HIáU SAI tá Cán Bán !

Trác khi tiáp tác, có lá chúng ta nên đánh mát “vòng chân trái” đá xem “thiên há” hiáu táng “Văn Hóa” nhá thá nào ?

*** * A) VĂN HÓA LÀ GÌ ?

Có ngái hiáu “Văn Hóa theo bán nghĩa, hai nghĩa háp và hai nghĩa ráng.

Nghĩa háp thá nhát, Văn Hóa chá kián thác hay hác ván.

Theo nghĩa háp thá hai, Văn Hóa dùng đá chá văn cháng và nghá thuát, trong đó có đá các bá môn ca, nhác, vũ, hái háa, điáu khác, kián thác, kách tráng, đán nánh.

Nghĩa thực ba là nghĩa rộng, Văn Hóa chỉ phần sinh hoạt của loài người trong lãnh vực tinh thần. Đó là những học thuyết, những triết lý đã đưa đến suy nghĩ của con người lên một bình diện cao hơn đời sống vật chất hàng ngày.

Đ nghĩa thực, nghĩa rộng như, Văn Hóa bao gồm Văn Minh vì Văn Hóa chính là sự tiến bộ của con người và phần nâng đỡ tinh thần con người làm cho đời sống con người được hạnh phúc hơn. Hay nói cách khác là tiến bộ chân, thiện, mỹ, trí và thú hơn.....

Trong Kinh Dịch có câu:

*“Quan thiên VẤN dĩ sát thỉ dĩ biện
Quan nhân văn HÓA thành thiên hỉ”*

Có nghĩa: nhìn hi vọng trên trời để xét lỗi sống bên đời của thời tiết. Nhìn hi vọng trên con người để ta trong xã hội để sửa đổi thiên hỉ”.(1)

Ri tác giả kết luận :

“VĂN là nét đẹp, thỉ hi vọng đẹp bên ngoài. HÓA là biến đổi cho tốt đẹp hơn” (2)

Qua phần trình bày trên, tác giả đưa ra vấn đề nêu trên chúng ta nên lưu ý những bao quát các khía cạnh khác nhau của vai trò Văn Hóa trong đời sống con người. Tuy nhiên, qua định nghĩa của thực VĂN, vì tác giả chỉ dùng từ “v đẹp bên ngoài” mà thôi, nên có lẽ vì vậy mà đời sống tác giả cũng như đời sống người khác, “Văn Hóa” thực sự là “đẹp hoá” với văn chương, văn nghệ, nghệ thuật v.v.

Trái lại, bằng một phương pháp có phần thiên lệch phương Ngôn Ngữ học của Triết Gia

Minh Triết đạo chính trị

Tác Giả: Lê Việt Thọ
Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 22:37

Heidegger, triết học ý nghĩa đã bỏ “sa đũa”, Cốt Triết Gia Kim Đông đã lờn cho ra ý nghĩa Uyên Nguyên, Căn Đốc của triết “Văn Hóa”. Và triết học của “Nghệ” vượt theo bước đởn, triết VĂN theo Uyên Nguyên Nghĩa, cũng nói rõ lên đởc hai nét Đốc T và TRẮ I Giao Hối vợi nhau đở làm nên Đốc o LÀM NGỒ I vì “Nhân giới Thiên Đốc a chi Đốc c....”(= Ngồ i chính là Đốc c của Trắ Đố t) Và đở có đở cũng là Ý Nghĩa của hai triết MINH TRẮ T và ĐỐC O HỐC.

Lý do là Minh Triết hay TRẮ T Việt Hoa là cái BỐ T có tính cách Căn Đốc, Cùng Cốc bao gồm cả Lý Trí lờn Tiềm Thức, Siêu Thức nối cõi Tâm Linh của con ngổ đố i Ngã toàn đởn.

Hiệu triết thì Minh Triết và Đốc o Hốc là mắ t. Vì vợi triết “Đốc o” kép bợi bợ “Xố c” là “đi” và “Thố” là “đũa”, Đốc o Hốc là đởng đở Bờn Gốc của mình, là con đởng “phốc quy kố căn”, trắ lờ i Căn Cốc nguổn nguổn của con ngổ đố i muôn thuố . (3)

Tóm lờ i, Văn Hóa, Minh Triết hay Đốc o Hốc theo nguyên nghĩa là Đốc o TRẮ I, Đốc o Đốc T, Đốc o NGỒ I còn gồm i là TAM TÀI bao gồm cả Vũ Trắ, Càn Khôn cùng vợi Con Ngổ đố i trong đở, vợi nên KHÔNG có gì có thể nắ mắ ngoài đởc, kố cả các sinh hoắ t CHÍNH TRẮ . Do đở, mắ t trong triết đở nghĩa của An Vi và Việt Nho vố MINH TRẮ T là “ Nghệ Thuắ t tắ i cao trong vố c sắ p xắ p chuyổn Nhà và chuyổn Nắ c cũng triết triết cuố c sắ ng sao cho mắ i ngổ đố i đởc Hố nh Phúc”,(4) mà nắ dung đở dĩ nhiên liên quan đởn lãnh vố c Chính Trắ, triết là lờ i chính trắ cao cắ p kiổ u “Chính đắ Chính đắ” triết không phắ i lờ i chính trắ thắ ng nhắ t nhắ thắ ng đởc hiổ u ngày nay!

*** B) NHẮ N Mắ NH VĂN HÓA HẮ N CHÍNH TRI CHắ KHÔNG PHắ I “VĂN HÓA PHI CHÍNH TRắ”

Ngoài ra, Văn Hóa, Minh Triết hay Đốc o Hốc khi áp đởng vào Vố ng Nho có tên là TRUNG DUNG, vào Việt Nho thì gồm i là AN VI.

Có câu sách giới thích “Trung Dung” triết sau: “Chắ p kố lờ ng đoan nhi đở ng kố trung đắ dân” [= cả hai đũa mắ i và áp đởng giới pháp “trung đắ” (= “ giới a”) vào vố c cai trắ quổn chúng”].

Minh Triết đạo chính trị

Tác Giả: Lê Việt Thọ ng

Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 22:37

Một người giúp soi sáng thêm ý nghĩa của Trung Dung như sau: “ Tóm tắt một cuộc tranh luận giữa các triết gia, Một người nói: một bên có những kẻ ca ngợi thuyết “tốt cả vì mình”(Đạo gia) : “đều như một mặt lông trên mình mà lợi ích cho cả thiên hạ, ông ấy cũng không chú ý làm”; bên kia là những người thi hành chủ nghĩa kiêm ái” (Mục Tử): “đều mòn nát thân thể để nhường nhịn cho đến gót chân, mà có lợi ích cho thiên hạ, ông ấy cũng vui lòng hy sinh”...Lợi ích cho những người thì ba (Tư Mục) “bỏ thì chủ nghĩa chấp trung” giữa những lập trường trái ngược nhau trên kia.....”.

Một người một mặt khen chủ trương “chấp trung” của Tư Mục là “gần với đạo lý”, những mặt khác, lại chê Tư Mục đi tìm “chấp trung mà chủ nghĩa bất quy n bất n”, “cả khố khố câu n một mặt bực và thôi”. Và Một người kết luận : “Ta sợ dĩ chán kẻ chấp nhận, là vì kẻ ấy có ý gì ý kiến thiên lệch làm hại đạo lý. Kẻ chấp theo một bên thì làm hại người cả trăm bên”.(5)

Câu hỏi đặt ra ở đây là tại sao Một người phê bình không những các chủ trương có tính “Chấp Nhận” như thuyết Vạn Cổ của Đạo gia Chu hay Kiêm Ái của Mục Tử (có lẽ vì tính quá khích, các đoạn của chúng), mà ngay cả chủ trương “Chấp Trung” của Tư Mục ?!

Nhìn xét đầu tiên là chủ trương “Chấp Trung” của Tư Mục có vẻ gần gũi quan niệm “Juste Milieu” của Aristotle có thể hiểu là đi tìm “trung đạo đúng mực” giữa hai tính trái ngược nhau giữa sự “bất chấp” và “thái quá”....vv. Mà chúng ta còn biết rằng vũ trụ luận, Aristotle chủ trương “Tư Tử” là một loại Quân Bình TÍNH (2-2). Vậy nên quan niệm “Juste Milieu” về đạo đức học của Aristotle cũng có tính cách Tính Chấp giữa quan niệm “Tư Tử” của ông và vũ trụ luận vậy !

Mà Khoa Học ngày nay cho thấy là môi trường sinh sống của vũ trụ và n vật con người có tính chất Quân Bình ĐỐI NG ĐÍCH (3-2) như chủ trương “Tham Thiên Lợi Nhân Đãi” của thuyết Ngũ Hành. Vậy nên trong một thế giới ĐỐI NG, để giữ được Đạo Trung Dung hay thế Quân Bình ĐỐI ĐÍCH, đôi khi hành động phải “ngiên về một bên” như NHẬN MỘT NHÊN trên các Đạo gia (3) hơn các Âm (2), hoặc ngược lại. Những “đầu óc” DUY LÝ Một Chiếu không hiểu được như vậy, do đó khi đọc bài viết trước đây, thấy chúng tôi NHẬN MỘT NHÊN đến Văn Hóa (3) hơn Chính Trị (2) thì lại “la làng” lên là “ Văn Hóa Phi Chính Trị” ! Trừ khi gặp thích thêm lý do khi nào chúng tôi hành động như trên và để cho dễ hiểu hơn, chúng ta thử lấy một thí dụ trong Kinh Dịch.

Chúng ta biết triết lý của Kinh Dịch là Âm Dương hai chiếu, cũng như Kinh Dịch chủ trương Thúc Tử làm bằng hai tầng: vòng TRONG và vòng NGOÀI.

Vòng Ngoài là thế giới HIỆN TƯỢNG bề chi phối bề luật “Thành-Thành- Suy-Huy”. Còn vòng Trong là thế giới NỘI TÂM đức dĩu hống bề các nguyên lý “Nguyên-Hạnh-Lợi-Trinh” với “Nguyên” là dĩm khố phát, “Hạnh” là chố ng phát huy hạnh thông, “Lợi” là chố ng tồ thành và “Trinh” là kéo dài thành quố. Câu hỏi đức dĩt ra đây là tồ sao Kinh Dịch quố KIỂU N chố ng hống, chố bàn dĩn các trố ng thái tồ n hóa cồ a TÂM THỔ C với các nguyên lý “Nguyên-Hạnh-Lợi-Trinh”, mà không đức cồ p gì dĩn thế giới HIỆN TƯỢNG ?

Có lẽ do lý do dĩ hiểu như sau: thế giới HIỆN TƯỢNG với luật “Thành-Thành- Suy-Huy” bày ra trố c mố t mố i ngố i: dĩ đa số ai cũng có thế thố y và hiểu đức c. Do đó, các vố HIỆN TRIẾT xồ a khi viết Kinh Dịch quố KIỂU N tuy vớ n giố thiết có mố t thế giới HIỆN TƯỢNG song hành, nhố ng lố i NHỔ N MỔ NH hống dĩn thế giới Tâm Linh với các nguyên lý “Nguyên-Hạnh-Lợi-Trinh” vì dĩu này tồ cớ n thiết cho viể c Tu Thân và Xổ Thố cồ a hành giố.

Mố t cách tồ ng tồ, không phố i chúng tôi không biểt là có mố t thế giới CHÍNH TRỔ hiể n dĩn khố p nố i trên “Internet” ngày nay với các đố mố c mà đa số đố c giố dĩu có thế đố c và hiểu đức c cũng nhố có nhiểu ngố i phố trách quố ng bá trong lãnh vố c này. Giố ng nhố mố i ngố i, chúng tôi cũng theo dõi tin tồ c và đố c các bài bình luॅn vố Chính Trổ. Tuy nhiên, tồ ng tồ các vố tác giố Kinh Dịch đã đức c đố cồ p tồ, chúng tôi ý thố c và cồ m thố y rố ng có lố mình số làm đúng vai trò viết lách cồ a mình hống bề ng cách NHỔ N MỔ NH trên Văn Hóa hống Chính Trổ (vì đã có nhiểu ngố i viết vố Chính Trổ rố i) chố KHÔNG phố i làm “Văn Hóa Phi Chính Trổ” nhố nhố ng “đồ u óc” DUY LÝ Mố t Chiểu vì HIỂU SAI nên tồ ng lố m nhố vố y!

Thố t vố y, trong mố t thế giới Đố ng Đích, hành giố có khi phố i Nhổ n Mổ nh trên mố t Cồ c này, khi khác trên mố t Cồ c khác, vố y mà vớ n ‘Trung Dung’, tồ c vớ n Đố NG THỔ I bao gồ m Đố i Cồ c (Âm hay Dố ng còn tùy nố i, tùy lúc). Nhố trố ng hố p chúng tôi mố i xem bề ngoài có vố Nhổ n Mổ nh dĩn VĂN HÓA nhố ng vớ n giố đức c Đố o “Trung Dung” nghĩa là Đố ng Thố i vớ n bao gồ m khía cồ nh CHÍNH TRỔ trong đó. Giáo Sổ Francois Jullien giố i thích dĩm này nhố sau:

“ Tôi có thế là ngố i đam mê nhố t, mà có thế là ngố i thố n nhiên nhố t; có thế lao hố t mình vào cuố c chố i, mà cũng có thế trố vố chố n dĩn dĩn c; có thế hôm nay chuyên tâm vào công viể c mà ngày mai mố i mê lố c thú – tôi số lố n lố t số ng cồ hai kiểu cho dĩn TỔ N CÙNG, kiểu này càng hay thì kiểu kia càng tồ t, và KHÔNG QUÁ LỔ M vố bề t cồ mố t phía nào..... Bố i vì, cồ n phố i hiểu tồ đầu mà có cái “Trung Dung”: KHÔNG phố i đố ng lố i nố a chố ng, mà là có thế chuyể n MỔ T CÁCH BỔ NG NHAU tồ cái này sang cái kia, có thế nhố thố này CÙNG CÓ THỔ nhố thố kia, mà không sa lố y vào bề t cồ bên nào, chính dĩu đó tồ o ra “Khố Năng” TRUNG DUNG”.(6)

Tức là Trung Dung không có nghĩa là “nửa vời”, “lãng chông”, “không nóng không lạnh”....(7)
học Trung Dung hay An Vi KHÔNG phải là sự “Cố gắng Lười” mà là cách “tự nhiên” như phương pháp “Tự nhiên Cố gắng” thì đúng làm : một chút khuyến khích học này với chút ít đức hạnh kia, “ít chút” quyên lười này với chút ít quyên lười n...v.v.

Chưa kể VĂN HÓA nêu ra để trình bày MINH TRIẾT sự đồng thuận Triết Lý và CHÍNH TRỊ nhằm Đạo Đức Chính Trị đi đúng hướng phục vụ nhân quần kèm với các mục tiêu Đạo và Nền tảng cho mọi người, như Khổng Tử đã làm với Viên Đông trước kia, mà như học này vẫn còn đi với Nhân Loại hôm nay. Cũng như VĂN HÓA chân chính sự bản thân Triết Lý trong các lãnh vực khác nhau giúp con người đi đúng đường và đức hạnh Hạnh Phúc là tất cả Công Cảnh của đời người vậy !

Tóm lại, như đã nói ở trên, VĂN HÓA Việt Hoa, tức là đã trình bày MINH TRIẾT, đi theo lối TƯ NG HỒ P nhằm vươn lên mặt bình diện Cao Hơn (chứ không theo lối TƯ NG Cố gắng) nên có khả năng Giản Hòa cũng như ĐẠO ĐỨC TỰ NHIÊN và Hành Động chỉ phải tất cả sinh hoạt CHÍNH TRỊ, xã hội, kinh tế .....v.v. của một Dân Tộc, ngay cả của Nhân Loại nữa.”

Chứ VĂN HÓA chân chính Việt Hoa KHÔNG chấp “Theo Đuôi” các giá trị “Thị trường” để “hoan hô” hay “đổ đờ”, học “suy tôn” lãnh đạo như các đảng phái chính trị đương đại ! Làm như thế tức đi theo lối “Tự nhiên Cố gắng” mà phương pháp này vì Thị trường vươn lên mặt trình bày Cao Hơn như đức hạnh lối TƯ NG HỒ P do đó KHÔNG “chấp” vai trò GIẢN HÒA các Địch Công đương đại.

Học mà phương pháp TƯ NG Cố gắng có thể mang lại là tính chất Xu Thiển, Vá Vú, Mâu Thuẫn, Thiểu Nhứt Quán..... thế là KHÔNG Xứng Đáng với VĂN HÓA Việt Hoa, cũng như đức hạnh thế có nguy cơ kéo theo nỗi trăn trở “Thị trường Chấp Nghĩa” có vẻ đã trình bày TỰ ĐỘNH của nó rồi ! Vì hình như tình thế đã thế “chín mùi” đến mức “không có đi u gì mà người ta không dám làm”!

Thật vậy, người ta có thể khi thì “Hoan Hô Chấp Chấp”, lúc khác lại “Suy Tôn Ngô Tự nhiên Chấp” cũng như đức hạnh thế chấp trăn trở “Hòa Giải Hòa Hợp”.....v.v. không trừ một “món” gì cả !!!

* CHÚ THÍCH

(1) Mác Giao, “Mát Cái Nhìn Khác Vá Văn Hóa Viát Nam”, Tin Vui, HK, 2004, tr. 13-15

(2) Idem

(3) Kim Đánh, “Triát Lý Giáo Dác”, Ca Dao, VN, SG, 1975

(4) Kim Đánh, “Sá Điáp Tráng Đáng”, An Viát San José, USA, 1999 tr. 385

(5) Francois Jullien, “Un Sage Est Sans Idée Ou L’Autre De La Philosophie”, Du Seuil, 1998

Nguyễn Ngọc (dách) “Minh Triát Pháng Đông Và Triát Hác Pháng Tây Hay Thá Tráng Khác Cáa Triát Hác”, nxb Đà Náng, 2003, VN, tr. 60-61

(6) Idem, tr. 58

(7) Idem, tr. 16